

Egy házasságszédelgő viselt dolgai

– Szó ami szó – szólott Holub detektív és szerényen köhintett. – Mi a rendőrségen nem szeretjük az újfajta és különös eseteket, és nem szeretjük az új embereket se. Egy régi, bevált bűnöző, az sima munka; először is mindjárt tudjuk, hogy ő a tettes, mivel a bűntény a szakmájába vág; másodsor tudjuk, hol keressük, és harmadszor az ilyen nem teketóriázik és nem is tagad, mert tudja, hogy úgyse megy vele semmire. A tapasztalt emberrel öröm dolgozni, uraim. És meg kell mondanom, hogy a hivatásos bűnözők a börtönben is közkedveltségnek és bizalomnak örvendenek; az újoncok és dilettánsok a legkonokabb zsörtölődők és renitensek, semmi sem elég jó nekik; de a régi bűnöző tudja, hogy az áristom a munkával járó kockázat, és így nem keseríti fölöslegesen sem a maga, sem a mások életét. De tulajdonképpen ez már nem ide tartozik.

Egyszer, vagy öt évvel ezelőtt, mindenünnen jelentések futottak be hozzánk, hogy a cseh falvakban egy ismeretlen házasságszédelgő garázdálkodik. A leírás szerint idősebb, testes, kopasz fejű úriemberről volt szó, akinek öt aranyfoga van, és aki áldozatainak Müller, Procházka, Šimek, Šebek, Šinderka, Bílek, Hromádka, Pivoda, Berger, Bejček, Stočes és még sok egyéb néven mutatkozott be. A fene egye meg, ez a leírás egyik házasságszédelgőnkre se passzolt; tehát az aranyfogú csak valami új ember lehet. Egy reggel behívatott a tanácsos úr és azt mondja:

– Holub, maga a vasúthoz van beosztva, hát ha majd utazik valahová, nézzen körül egy kicsit, hátha véletlenül összeakad azzal az öt aranyfoggal.

No jól van, hát a vonatban elkezdtem az emberek fogait figyelni, és két hét alatt három úrra is rábukkantam akinek öt aranyfoga volt; igazoltattam őket, de Jézus Mária, az egyikről kisült, hogy tanfelügyelő, a másiktól meg, hogy – uram bocsá! – országgyűlési képviselő, ne is kérdezzék, mit kaptam tőlük meg a feljebbvalóimtól. Ez aztán megdühített, és most már elhatároz-

tam, hogy azt a vén kujont azért is elkapom. Nem az én esetem volt ugyan, de fejembe vettem, hogy bosszút állok rajta.

Pusztán magánszorgalomból elutaztam azokhoz a lóvá tett árvákhoz és özvegyekhez, akiktől ez az aranyfogú csirkefogó házassági ígérettel pénzt csalt ki. Nem hinnék el, uraim, megnyit beszélnek és pityeregnek ezek a kisemmizett árvák és özvegyek. Abban mindannyian megegyeztek, hogy a pasas intelligens, szolid úriember, hogy aranyfogak ragyognak a szájában, és hogy nagyon szépen és ildomosan szokta ecsetelni a családi élet örömeit; de még ujjenyomatot se vett róla egyikük se – borzalom, hogy milyen hiszékenyek ezek a nők. A tizenegyedik áldozat – egy kamenicei lány – könnyek között mesélte, hogy az az úr háromszor volt nála, mindig délelőtt fél tizenegykor érkezett, és amikor az utolsó alkalommal, az ő pénzével a zsebében búcsúzkodott, felnézett a házszámra és meglepődve mondta:

– Nini, Mařenka kisasszony, hát nem Isten akarata-e, hogy összeházasodjunk? A maguk házszáma 618, és én mindig a 6 óra 18 perckor induló vonattal utazom magához; hát nem jó jel ez?

– Amikor ezt meghallottam, azt mondtam a lánynak: – Kisasszony, ez becsületszavamra jó jel.

Mindjárt elővettem a menetrendet és keresni kezdtem, honnan indul 6 óra 18 perckor olyan vonat, amelynek a 10 óra 35 perckor Kamenicébe érkező masinához van csatlakozása. Mikor mindent egybevettem és összhangba hoztam, láttam, hogy a keresett vonat több mint valószínű Bystřice-Novoves állomásról indul. Hiába, egy vasúti detektívnek ki kell ismernie magát a menetrendben.

Magától értetődik, hogy az első szabadnapomon elutaztam Bystřice-Novovesbe és mindjárt az állomáson megkérdeztem, nem lakik-e itt egy testes, aranyszájú úr, aki feltűnően gyakran utazgat ide-oda.

– De igen – felelte az állomásfőnök –, itt lakik az alsó utcában, Lacinának hívják és a foglalkozása kereskedelmi utazó; éppen tegnap este érkezett meg valahonnan.

Hát elmentem Lacina úrékhoz; a folyosón egy apró, tiszta asszonykába botlottam.

– Itt lakik Lacina úr? – kérdem.

- Az a férjem - feleli -, de most alszik. Mindig aludni szokott ebéd után.

- Az nem baj - mondom, és megyek befelé. A díványon egy ember fekszik ingujjban és azt mondja:

- Nini, a Holub úr; anya, hozzál neki egy széket.

Minden dühöm elpárolgott; hiszen ez Plichta, az öreg sorsjegyzűzer; mi így hívjuk a sorsjegycsalókat; ez már legalább tízszer ült.

- Adj' isten, Vincek - mondom -, hát te már nem foglalkozol sorsjegyekkel?

- Nem, nem - feleli Plichta, és felül a díványon -, tudja, Holub úr, a sorsjegyekkel sokat kell szaladgálni, és én már nem vagyok mai csirke. Ha az ember ötvenkét éves, akkor szívesen elüldögel valahol; házról házra járni már nem nekem való foglalkozás.

- Azért adtad magad házasságszédelgésre, te széltoló - mondom neki.

Plichta csak felsóhajtott.

- Valamit csak kell csinálnia az embernek, Holub úr. Tudja, amikor utoljára ültem, elromlottak a fogaim, azt hiszem, az örökös lencsefőzeléktől. Szóval meg kellett csináltatni a fogaimat; és nem fogja elhinni, Holub úr, milyen hitele van az embernek, ha aranyfogak csillognak a szájában. Az aranyfogak bizalmat keltenek, meg hát az ember elkezd jobban emészteni, és meg is hízik. Hiába, a magamfajta egyénnek azzal kell dolgoznia, amije van.

- És hol a pénzed? - kérdem. - Itt a noteszemben tizenegy család van feljegyezve, ami nettó kétszázötvenhatezer koronát tesz ki. Hol a pénz?

- De Holub úr - feleli Plichta -, hiszen tudhatná, hogy itt minden a feleségemé. Az üzlet az üzlet. Nekem nincs egyebem, csak ami nálam van, az pedig hatszázötven korona, egy aranyóra és öt aranyfog. Anya, én most elutazom Holub úrral Prágába. Holub úr, nekem még ki kell fizetnem az utolsó részletet a fogaimért; az háromezred korona, amit most itthagytok.

- És a szabónak is tartozol százötven koronával - szólalt meg a mama.

- Igazad van - felelte Plichta. - Holub úr, én nagyon ügyelek arra, hogy a dolgaim rendben legyenek. Az embernek meglátszik

az arcán, ha rendben van a szénája, ugyebár. Ha nincs adósságod, nyugodtan nézhetsz bárki szemébe. Ez már az üzlethez tartozik, Holub úr. Anya, keféld ki egy kicsit a kabátomat, nehogy szégyent hozzak rád Prágában. No mehetünk, Holub úr.

Öt hónapot kapott. A nők többnyire kijelentették az esküdszék előtt, hogy önként adták oda a pénzüket, és hogy megbocsátanak neki. Csak egy akadt köztük, aki semmit sem engedett el, egy gazdag özvegyasszony, akit pedig csak ötezer koronával vágott meg.

Fél év múlva megint hallottam két házasságszédelgési esetről. Biztosan Plichta, mondtam magamban, de tovább nem törődtem a dologgal. Abban az időben éppen a pardubicei állomáson volt dolgom, mert ott ütötte fel tanyáját az egyik kofferes, ahogy a vasúti tolvajokat hívjuk. A családom éppen Pardubice közelében nyaralt egy faluban, hát vittem magammal egy kis bőröndöt tele virslivel meg egyéb hentesáruval, hiszen tudják, hogy az ilyesmi falun nagy ritkaság. Útközben, csak úgy megszokásból, végigmentem az egész szerelvényen, és az egyik fülkében felfedeztem Plichtát, ahogy egy idősebb hölgygel a mai világ romlottságáról cseveg.

- Vincek - szólítom meg -, már megint házasságot ígérsz valakinek?

Plichta elpirult, és gyorsan bocsánatot kért a hölgytől, mondván, hogy valami üzleti ügye van ezzel az úrral, és amikor kijött a folyosóra, megfeddett:

- Holub úr, idegen emberek előtt nem volna szabad ilyesmit tennie velem; elég, ha rám kacsint, és én jövök. Mi miatt keres?

- Megint van két esetünk, Plichta - felelem. - De nekem ma más dolgom van, Pardubicében átadlak a csendőröknek.

- De Holub úr, ezt csak nem teszi meg velem? Én már megszoktam magát, maga is ismer engem, inkább magával megyek. Jó, Holub úr? A régi ismeretségünkre való tekintettel.

- Sajnos nem lehet - mondom -, nekem először el kell mennem a családomhoz, az egy jó óra gyalog. Mit csináljak veled addig?

- Elkísérem, Holub úr - javasolta Plichta. - Legalább gyorsabban eltelik az útja.

Hát jó, szóval Plichta velem jött; mikor kiértünk a városból, azt mondja:

- Adja ide azt a táskát, Holub úr, majd én viszem. - Mentünk egy darabig, aztán megint megszólalt: - Nézze, Holub úr, én idősebb ember vagyok, és ha maga idegenek előtt tegez engem, az nem kelt jó benyomást.

Így hát a feleségemnek meg a sógornőmnek mint Plichta urat, régi jó barátomat mutattam be. Tudniuk kell, hogy a sógornőm elég csinos lány és huszonöt éves, de Plichta olyan szépen és szolidan beszélt és még cukorkát is adott a gyerekeknek - szóval mikor megittuk a kávé, Plichta úr felajánlotta, hogy elmegy a kisasszonnyal meg a gyerekekkel sétálni, és közben rám kacstintott jelezve, hogy mi férfiak értjük egymást, és hogy biztosan van beszélőnivalóm a feleségemmel. Ilyen finom érzésű ember volt. És amikor egy óra múlva visszatértek, a gyerekek Plichta bácsi kezét fogták, a sógornőm meg olyan piros volt, mint a rózsa, és búcsúzaskor sokáig szorongatta Plichta úr kezét.

- Ide figyelj, Plichta - mondom neki visszamenet -, mi jutott eszedbe szédíteni a mi Máničkánkat?

- A szokás vitt rá, Holub úr - mondta csaknem szomorúan. - Higgye el, én már nem is tehetek róla, a fogaim miatt van az egész. Nekem csak kellemetlenségem van belőle, ugyebár. Én sohasem beszélek a nőkkel szerelemről, ez már nem illik a koromhoz, és látja, éppen ez hat rájuk legjobban. Néha azt hiszem, hogy nem magam miatt szeretnek belém, hanem érdekből, mivelhogy olyan biztos egzisztenciának látszom.

Mikor megint a pardubicei állomáson voltunk, azt mondom neki:

- Plichta, mégis át kell hogy adjalak a csendőröknek, mert nekem itt ki kell vizsgálnom egy lopást.

- Holub úr - könyörgött Plichta -, hát akkor ültessen le addig itt a vendéglőben, rendelek egy teát, és elolvasom az újságokat; tessék, itt a pénzem, tizennégyezer néhány száz korona, pénz nélkül úgyse tudnék megszökni, hiszen a cechet se tudnám kifizetni.

Hát beültettem a restibe, és mentem a dolgom után. Egy óra múlva benéztem az ablakon, ott ült a helyén, az orrán aranykeretes cvikker, és olvasott. Egy félórával később végeztem, és be mentem érte. Most már a szomszéd asztalnál ült egy feltűnően

molett nővel, és méltóságteljesen korholta a pincért, amiért fölle hozta a hölgy kávéját. Mikor meglátott, elbúcsúzott az asszonytól, és odajött hozzám.

- Holub úr - szólított meg -, nem kísérhetne be engem egy hét múlva? Épp most volna valami intéznivalóm.

- Nagyon gazdag? - kérdeztem.

Plichta csak legyintett.

- Gyára van, Holub úr - suttopta.

- Nagy szüksége van egy tapasztalt emberre, aki hébe-hóba tanácsot adna neki. Pont most akar valami új gépeket vásárolni.

- Aha, mondom - no gyere, bemutatom neked. - És elindulok a hölgy felé. - Adj' isten, Lojzička - szólítom meg -, hát még mindig az ilyen idősebb urakra vadászol?

A szőke nő a füle tövéig elpirult:

- Jézus Mária, Holub úr, én nem tudtam, hogy ez az úr a maga barátja!

- Hát akkor igyekezz eltűnni - mondom neki -, Dundr tanácsos úr beszélni szeretne veled; ő ugyanis az ilyesmit csalásnak mondja.

Plichta le volt sújtva.

- Holub úr - mondta -, soha az életben nem hittem volna, hogy ez a nőcske is szélhámos!

- Pedig az - mondom -, méghozzá a javából, és ráadásul könnyűvérű is. Képzeld csak, házassági ígérettel pénzt csal ki idősebb urakból.

Plichta hirtelen elsápadt.

- Fúj, a fene egye meg - köpött egyet -, hát így higgyen az ember a nőknek! Holub úr, ez már több a soknál!

- Várj meg itt - szakítottam félbe -, megveszem a jegyedet Prágába. Második vagy harmadik osztály legyen?

- De Holub úr - védekezett Plichta -, hát nem kár a pénzért? Mint letartóztatottnak jogom van ingyen utazni, ugyebár. Csak vigyen magával kincstári pénzen. A mifélenknek a fogához kell vernie minden garast.

Plichta egész Prágáig azt a nőt szidta. Ilyen mély erkölcsi felháborodással még nem találkoztam életemben. Amikor Prágában kiszálltunk, azt mondja:

- Holub úr, tudom, hogy ezúttal hét hónapot kapok; és nekem nem tesz jót a börtönkoszt. Nézze, én szeretnék még egyszer tisztességesen jóllakni. Az a tizennégyezer korona, ami magánál van, az minden, amit az utolsó esetem hozott - hát legalább egy jó vacsorám legyen belőle; meg aztán szívesen revanszálnám magam azért a kávéért is.

Elmentünk tehát egy jobb vendéglőbe; Plichta rostélyost rendelt, megivott hozzá öt sört, én meg elővettem a pénztárcáját és kifizettem a számlát, miután Plichta háromszor is utánaszámolt, hogy a főpincér nem csapott-e be bennünket.

- No és most gyerünk a kapitányságra - mondom.

- Egy pillanat, Holub úr - szólalt meg Plichta. - Nekem sok volt a rezsim a legutóbbi esettel kapcsolatban. Négyszer utaztam oda-vissza; az negyvennyolc koronájával összesen háromszáznyolcvannégy koronát tesz ki. - Feltette a cvikkerét, és egy papírdarabon számolni kezdett. - Aztán a napidíj, mondjuk harminc koronájával - nekem rendesen kell táplálkoznom, Holub úr, ez hozzátartozik a bolthoz. Szóval az százhusz korona. Aztán itt van még a virágcsokor ára, amit a kisasszonynak vettem, az harmincöt korona, tudja, Holub úr, az ember legyen udvarias. A jegygyűrű kétszáznegyvenbe került - csak aranyozott volt, Holub úr, ha nem lennék becsületes ember, azt mondanám, hogy színarany volt, és hatszázat számítanék, ugyebár. Aztán vettem neki egy tortát, az harmincöt korona, és itt van még öt levélnek a portója, az öt korona, meg az apróhirdetés, aminek az alapján megismerkedtünk, az további tizennyolc korona. Tehát jár nekem összesen nyolcszázharminckét korona, Holub úr. Ezt a pénzt le kell vonnia, jelenleg magánál hagyom, és ha kiszabadulok, átveszem. Én szeretem a rendet, Holub úr; legalább a rezsim fedezve legyen, ugyebár. No, és most mehetünk.

Amikor már a rendőrkapitányság folyosóján voltunk, még eszébe jutott valami:

- Holub úr, hiszen én egy üveg kölnit is ajándékoztam annak a kisasszonynak; ez újabb husz korona a javamra.

Aztán gondosan kifújta az orrát, és nyugodt lélekkel engedte, hogy elvezessék.